

як суб'єкта первинного фінансового моніторингу при участі його у будь-якій фінансовій операції, що вчиняється від імені та/або за дорученням клієнта.

Обов'язки у адвокатського утворення як суб'єкта первинного фінансового моніторингу можуть виникнути незалежно від виду адвокатської діяльності. Вони виникають не лише при здійсненні консультативної діяльності, яка зазвичай породжує найбільше випадків участі адвокатського утворення у відносинах фінансового моніторингу, а й при здійсненні таких, на перший погляд, не пов'язаних з фінансовим моніторингом видів адвокатської діяльності як захист у кримінальному провадженні та представництво в суді.

Доцільним є розгляд на рівні адвокатського утворення питання про завчасну організацію в межах такого утворення виконання ним обов'язків суб'єкта первинного фінансового моніторингу, а також організація в межах організаційної форми адвокатської діяльності відповідного спеціального вивчення адвокатами законодавства про фінансовий моніторинг.

### ***Список використаної літератури:***

1. Гвозд'їй В.А. Фінансовий моніторинг в адвокатській діяльності. URL: <https://unba.org.ua/publications/3342-finansovij-monitoring-v-advokats-kij-diyal-nosti.html>.
2. Дроздов О., Дроздова О. Адвокат – суб'єкт первинного фінансового моніторингу та інші актуальні питання Закону 361—ІХ. URL: <https://unba.org.ua/publications/5070-advokat-suekt-pervinnogo-finansovogo-monitoringu-ta-inshi-aktual-ni-pitannya-zakonu-361.html>.

### ***Козлов О.О.***

*заступник голови Ради адвокатів Одеської області, член Комітету захисту професійних прав адвокатів та реалізації гарантій адвокатської діяльності*

*Ради адвокатів Одеської області, адвокат, аспірант кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія»*

## **НЕЗАЛЕЖНІСТЬ АДВОКАТІВ ЯК ГАРАНТІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Незалежність – одна з фундаментальних складових адвокатської професії, оскільки адвокат повинен бути вільним від будь-якого тиску ззовні, особливо з боку правоохоронних органів і держави в цілому. Ця гарантія визнана у міжнародним стандартом здійснення адвокатської діяльності та закріплена у вітчизняному законодавстві.

На міжнародному рівні ця гарантія передбачена в Основних принципах, що стосуються ролі юристів, що були прийняті Восьмим Конгресом ООН з

попередження злочинності та поводження з правопорушниками (Гавана, 27 серпня – 7 вересня 1990 року), Основних положеннях про роль адвокатів, прийнятих VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам (Нью-Йорк, серпень 1990 року), Документі Копенгагенської наради Конференції щодо людського виміру НБСЕ (Копенгаген, 29 червня 1990 року), Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи про свободу здійснення професійних адвокатів від 25 жовтня 2000 року № R (2000), Загальному кодексі правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, прийнятому делегацією дванадцяти країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 року. Цей принцип також закріплений у Хартії основних принципів європейської адвокатської професії, прийнятій Радою адвокатських асоціацій та правничих товариств Європи 25 листопада 2006 року і є складовою частиною Кодексу поведінки європейських адвокатів, та багатьох інших документах, схвалених міжнародною спільнотою, підтверджується в рішеннях Європейського суду з прав людини.

У національному законодавстві гарантії незалежності адвокатури в цілому та адвокатів при здійсненні професійної діяльності закріплені в Конституції України (ч. 2 ст. 131-2), Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 року № 5076-VI та інших нормативно-правових актах, а також у рішеннях Конституційного суду України тощо.

Одним з важливих аспектів забезпечення незалежності адвоката є встановлення особливостей здійснення оперативно-розшукової заходів та слідчих (розшукових) дій щодо нього, зокрема, у житлі та службових приміщеннях, що використовуються адвокатом або для здійснення адвокатської діяльності.

Водночас на практиці далеко не завжди знаходять свою реалізацію положення наведених міжнародних та національних актів. Зокрема, у Звіті Комітету з правових питань та прав людини ПАРЕ «Принципи та гарантії адвокатів» від 29 вересня 2020 року (Дос. 15152) вказується: «Напади на особисту безпеку та свободу адвокатів часто відбуваються на загальному тлі відсутності поваги до верховенства права. Адвокати можуть стикатися з адміністративними та судовими переслідуваннями, включаючи жорстоке втручання у їх професійні права та привілеї, такі як вторгнення у привілейований зв'язок адвоката та клієнта, обшуки їх особисто або їх професійних приміщень, вилучення документів, пов'язаних зі справою, незаконне аудіо- та відео спостереження, передача важливої інформації, що стосується справ, заборона на виїзд або заборона на поїздки. Адвокатів навіть викликали як свідків у справах проти своїх клієнтів. Адвокати зазнали численних обмежень під час здійснення своєї професійної діяльності, включаючи недопуск до слідчого ізолятора або місця затримання, де утримується їх клієнт, посягання та

конфіденційність спілкування адвоката та клієнта та неінформування адвоката про місцезнаходження клієнта. Влада також втручалася в роботу незалежних адвокатських об'єднань» [1]. В свою чергу, на офіційному сайті Національної асоціації адвокатів України вказується, що станом на кінець 2019 року за останні 5 років зареєстровано в Україні понад 2500 злочинів, вчинених проти адвокатів, серед яких 9 убивств адвокатів; 6 замахів на убивство адвокатів; 144 випадки кримінального переслідування адвокатів; 41 випадок застосування фізичного насилля щодо адвокатів; 150 випадків знищення майна адвокатів; 983 випадки проведення обшуків приміщень адвокатів; 16 випадків проведення негласних слідчих дій щодо адвокатів; 31 випадок допитів адвокатів в якості свідків; 1378 випадків втручання та перешкоджання законній діяльності адвокатів [2]

У Звіті Місії Міжнародній комісії юристів в Україні (квітень 2020 р) також вказується: «Адвокати стикаються з випадками фізичних нападів або погрозами таких нападів майже щодня, як про це неодноразово повідомляли місію Фізичне насилля проти адвокатів, як повідомлялось, часто вчиняють, серед іншого, співробітники правоохоронних органів: на адвокатів можуть здійснити фізичний напад у місцевих відділках поліції, у власних офісах, або навіть у присутності свідків та клієнтів з метою залякати адвоката, наприклад, для того щоб змусити його або її «облишити» справу; створити перешкоди для адвоката щодо зустрічі з клієнтом (порушення права на захист), неправомірно отримати документи, на які поширюється професійна таємниця, тощо. Таке поводження може призвести до можливого арешту адвоката» [3, с. 31-32.].

Серед можливих шляхів вирішення проблеми втручання в професійну діяльність адвоката можна запропонувати закріплення змісту цього поняття в Законі про адвокатуру та адвокатську діяльність з окресленням його складових.

Окрім того, абз. 2 ч. 2 ст. 23 Закону про адвокатуру та адвокатську діяльність передбачено, що під час проведення обшуку чи огляду житла, іншого володіння адвоката, приміщень, де він здійснює адвокатську діяльність, тимчасового доступу до речей і документів адвоката має бути присутній представник ради адвокатів регіону, для забезпечення чого службова особа, яка буде проводити відповідну слідчу дію чи застосовувати захід забезпечення кримінального провадження, завчасно повинна повідомити про це раду адвокатів регіону за місцем проведення такої процесуальної дії.

Вважаємо за необхідно вказане законодавче положення доповнити вказівкою, що у разі недодержання вказаної вимоги щодо повідомлення або у разі недопущення представника ради адвокатів регіону до місця проведення відповідної процесуальної дії усі докази, здобуті за підсумками проведення обшуку чи огляду житла, іншого володіння адвоката, приміщень, де він

здійснює адвокатську діяльність, тимчасового доступу до речей і документів адвоката, мають визнаватися недопустимим доказом.

Лише у такому разі, побоюючись настання негативних наслідків, представники правоохоронних органів при проведенні слідчих (розшукових) дій щодо адвокатів будуть сприяти реальності реалізації гарантій діяльності адвокатів.

### ***Список використаної літератури:***

1. The principles and guarantees of advocates: Report of Committee PACE on Legal Affairs and Human Rights. Rapporteur: Mr Aleksandr BASHKIN, Russian Federation, Members not belonging to a Political Group. Doc. 15152. 29 September 2020. URL: <https://www.scottishlegal.com/uploads/doc.%2015152.pdf>

2. Нарушения прав адвокатов в Украине в 2014-2018 годах: Отчет, подготовленный Комитетом защиты прав адвокатов и гарантий адвокатской деятельности Национальной ассоциации адвокатов Украины. URL: [https://unba.org.ua/assets/uploads/news/UNBA\\_Zahyst\\_Prav\\_2019.pdf](https://unba.org.ua/assets/uploads/news/UNBA_Zahyst_Prav_2019.pdf)

3. Між молотом та ковадлом: напади на адвокатів в Україні: Звіт Місії Міжнародній комісії юристів в Україні (квітень 2020 р). Швейцарія, 2020. 66 с. URL: <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2020/05/Ukraine-Between-the-rock-and-the-anvil-Publications-Reports-Mission-report-2020-UKR.pdf>

### ***Питомець А.В.***

*заступник Голови президії Південно-Української Міжнародної колегії адвокатів, член Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності Національної асоціації адвокатів України, адвокат, асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія»*

## **ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ УЧАСТІ ПРЕДСТАВНИКА ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ**

Питання арешту майна у кримінальному провадженні обговорювалось багатьма теоретиками та практиками, досі досліджується та вдосконалюється інститут арешту майна через неодноразові зміни і доповнення у кримінальному процесуальному законодавстві.

Метою даної статті є дослідження участі представника юридичної особи при арешті майна на стадії досудового розслідування.

Визначення поняття арешту майна наведено в ч. 1 ст. 170 Кримінального процесуального кодексу України, в якій, зокрема, йдеться: «Арештом